

SROI-modell - a haszonszámítások magyarázata.

Zala Valley Open Farms (Magyarország) projekt. SROI-modell munkapélda egyetlen eredményre: "Javuló önbecsülés és a mentális egészség támogatása".

Az SROI-modell belső működése nem bonyolult, de egy rövid jegyzetben nehéz elmagyarázni. Ennek oka az értékelési folyamat jellege, a helyi kontextus megértésének szükségessége, az érdekelt felektől való bizonyítékgyűjtés szükségessége, valamint az érdekelt felek különböző kategóriáihoz statisztikailag érvényes becslések hozzárendelésével kapcsolatos problémák. Ezért több lépésre van szükség ahhoz, hogy megkezdhessük az eredményértékek mérését (a fenti ... xxx. szakaszban leírtak szerint), amelyeket az alábbi 1. táblázatban foglalunk össze.

Outcome measures	Value measures
Kimenetek azonosítása	Azonos (vagy hasonló) eredményeket elérő és piaci árú releváns tevékenységek azonosítása és validálása.
Annak meghatározása, hogy kiket és hány embert (érdekelt felet) érint	A kiválasztott értékmutatók módosítása a különböző helyi körülmények és a pénz értékének időbeli változásai tükrözése érdekében (pl. GDP-súlyozási tényezők alkalmazásával és az időbeli infláció figyelembevételével).
Pontozási mechanizmusok kidolgozása a társadalmi innovációnak az érdekelt különböző kategóriáira gyakorolt hatásának mérésére	Érték hozzárendelése a megfelelő egységhez (pl. egy gazdaság, egy szervezet, egy közösség vagy embercsoport, egy család vagy egy egyén).
Annak mérése, hogy mi történt volna az innovációs tevékenység nélkül (és ennek levonása a ténylegesen mért eredményből a társadalmi innováció "hozzáadott érték" elemének meghatározásához)	Az eredménymutató szorzása a vonatkozó érték egységgel.
A végrehajtott szociális innovációs tevékenységeknek tulajdonított változás mértékének mérése	Az érték módosítása a diszkontráta segítségével a vizsgált időszakra vonatkozóan. A diszkontráták a pénz értékének időbeli változását veszik figyelembe
Az érdekelt felek hasznára gyakorolt hatás várható csökkenésének becslése az idő múlásával.	

1. táblázat. Az SROI-modellben az eredmények mérésének és az értékbecslésnek a legfontosabb lépései.

A 2. ábra az SROI-modell működésének legfontosabb szakaszait szemlélteti, és elmagyarázza, hogyan kapcsolódnak egymáshoz a különböző elemek. A modell kiszámítja az eredménybecsléseket először

a helyi területről származó bizonyítékok és az érdekelt felek száma és az érdekelt felek releváns kategóriáira gyakorolt hatás átlagos pontszámai alapján. Az átlagpontszámokat a számítási folyamatok egyszerűsítése érdekében használják, és figyelembe kell venni a holtteher és a hozzárendelés (ez azt takarja, hogy az adott hatás mennyire a hálózat tevékenységének az eredménye) hatásait, amit a FARMWELL-projektek esetében a társadalmi innováció által generált változásokat megtapasztaló érdekeltek közvetlen bizonyítékai alapján végeztünk el.

Detailed breakdown of Stage 3: Operating the SROI model to calculate outcome values

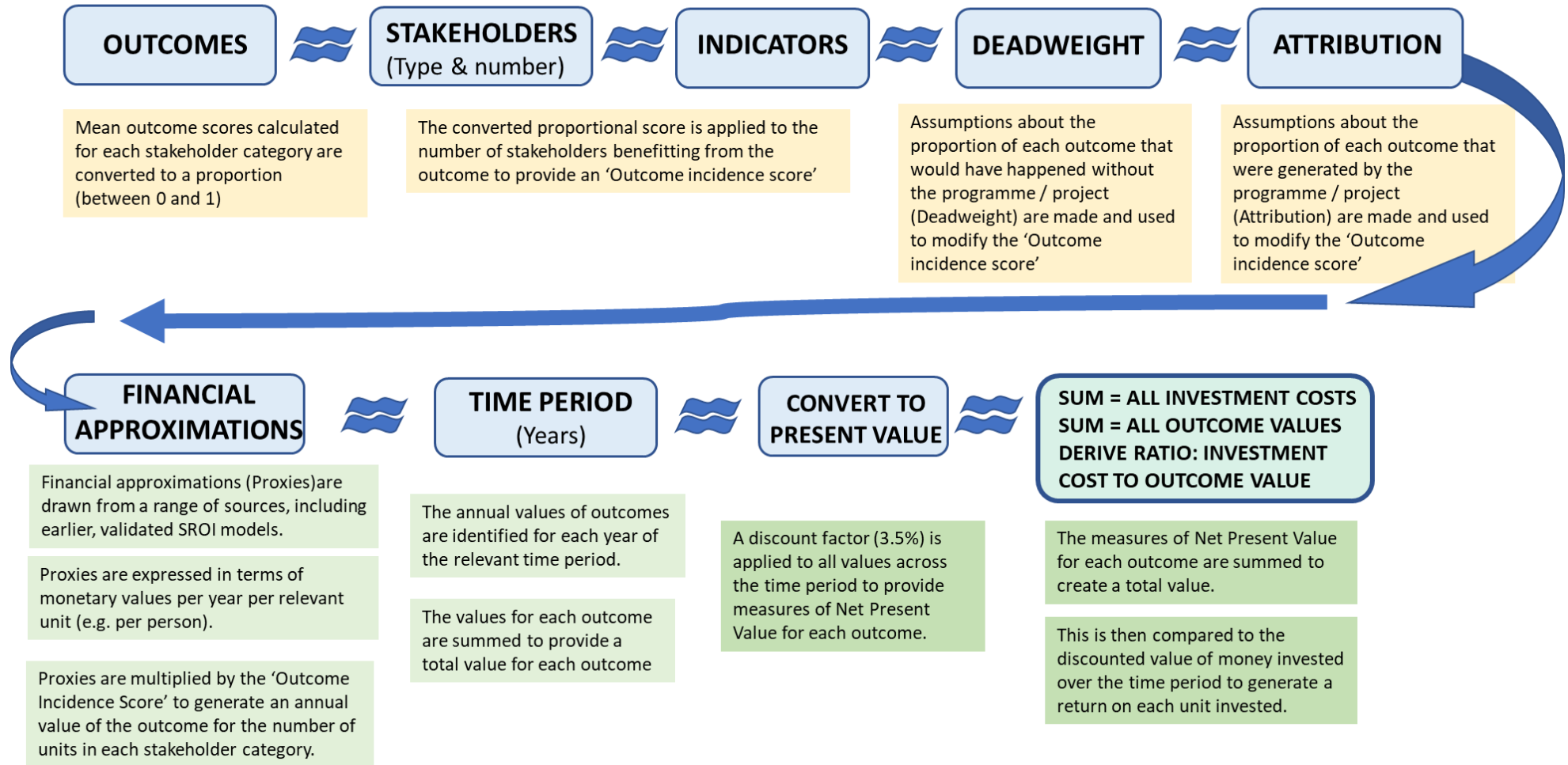
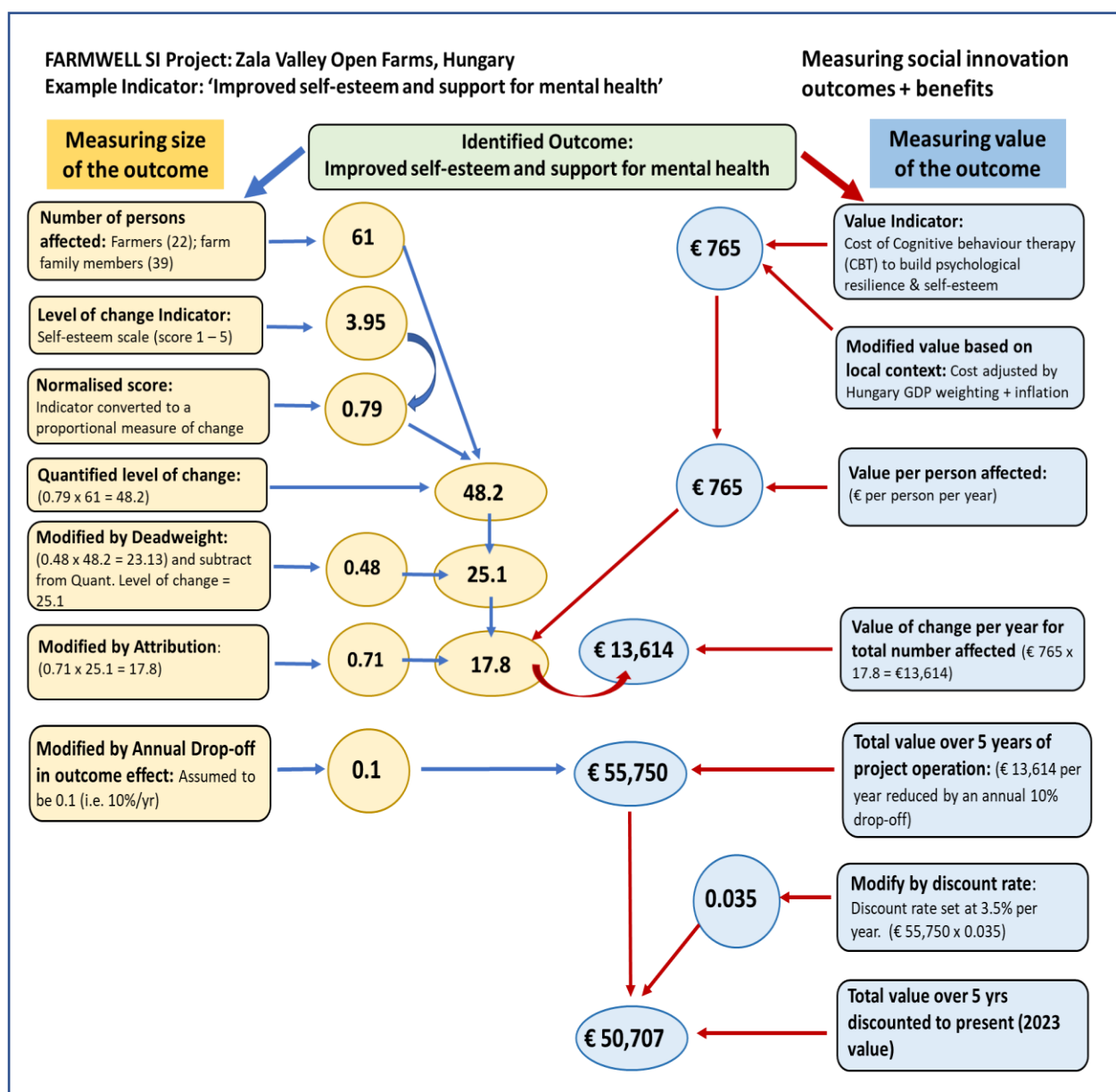

Figure 1. Illustration of SROI model operation to calculate outcome values

Az SROI-modell működésének második része a mért kimenetek értékelésén alapul, a pénzügyi közelítéseket használva az azonos eredményeket biztosító tevékenységek (piaci árakkal) mérésére. Néha kiigazításokra van szükség annak biztosítására, hogy a felhasznált értékek megfeleljenek a létrehozott kimenetek szintjének. Az 1. ábrán a "hullámos" vonalak jelzik, hogy az SROI-modell különböző elemei között hol történnek számítások. Ezeket a számításokat az alábbiakban (2. ábra) egy-egy eredményre vonatkozóan részletesebben ismertetjük. A cél annak bemutatása, hogy egy adott kimenetet hogyan kap értéket, és ezt hogyan alakítják át pénzürtékké, hogy azt más értékekkel együtt szerepeltessék, amelyek egy meghatározott időszakra vonatkozó teljes hasznot számolnak ki. A pénzben kifejezett hasznok ezután közvetlenül összehasonlíthatók az eredmények létrehozásához szükséges beruházási költségekkel. Az alábbi példában a hangsúly a jólétben bekövetkezett konkrét változás értékelésén van: "Javuló önbecsülés és a mentális egészség támogatása", amelyet a Zala-völgyi Nyitott Tanyák (Magyarország) projekt hozott létre.

2. ábra. Zala-völgyi Nyitott Gazdaságok (Magyarország) projekt. Példa mutató: "Javuló önbecsülés és a mentális egészség támogatása".

A 2. ábra bal oldala mutatja be azokat a számításokat, amelyeket az érdekeltek által az adott eredmény kapcsán tapasztalt változások mértékének (méretének) meghatározásához végeztünk. Az érintett személyek teljes száma (n=61) a projektpartnerek által a Zala-völgyben gyűjtött közvetlen bizonyítékokból származik. A változás mértékét egy 1-5-ig terjedő skála segítségével mértük a gazdálkodók és családjaik mintáján. Ezután meghatározták a változás átlagos szintjét, és ezt használták fel az érdekeltek ezen kategóriája számára az adott eredményre vonatkozó változás általános szintjének kiszámításához.

Mivel minden eredményt másképp értékelnek (különböző skálák alkalmazásával), fontos a pontszámok "normalizálása". Ez úgy történik, hogy az érdekeltek kategóriájának átlagos skálapontját arányszámra (azaz százalékra, itt 0 és 1 közötti törtként kifejezve) alakítjuk át. Így egy 1-5 skálán kapott 4-es pontszám a maximális pontszám arányában mérve 80%-nak felel meg, vagy 0,8-nak, ha 0-1 skálára átszámítjuk. A példában a gazdálkodók és a gazdálkodó családok esetében az 1-5 skála alapján kapott 3,95-ös átlagérték 0,79-es normált aránynak felel meg. Ez az, amit a számítások során használnak.

A normalizált pontszám (0,79) a hatás módosítására szolgál. Ezt úgy teszi, hogy csökkenti az érdekeltek számának nagyságát (ebben az esetben 48,2-re), aminek hatására csökken az eredmény általános hatásának nagysága. Ez az érték már nem az érdekeltek számának mérőszáma, hanem az eredménynek egy azonosított érdekeltek kategóriájára gyakorolt hatásának átalakított mérőszáma. A hatás nagyságát tovább módosítják a holtteher (mi történt volna a projekt nélkül) és a hatáshoz rendelés (a hatás mekkora része tulajdonítható a szociális innovációs tevékenységnek) bizonyítékainak felhasználásával, amelyek mindkettő az érintettek által szolgáltatott bizonyítékokon alapul. Az eredményhatás eredményének mérőszáma ebben a példában 17,8.

A 2. ábra jobb oldalán a pénzbeli értékkel kapcsolatos számítások találhatóak. Az adatok bevitele előtt "pénzügyi közelítéseket" (helyettesítő értékeket) kell kiválasztani. Ezek olyan piaci árú tevékenységek (szolgáltatások) vagy anyagi javak, amelyek ugyanolyan vagy hasonló hasznot hoznak, mint az érdekeltek által a változás útja során leírt eredmény. A kiválasztott helyettesítőnek szorosan meg kell egyeznie az eredmény előnyeivel. Az SROI-modell tervezőinek azt is biztosítaniuk kell, hogy a kiválasztott helyettesítő eszköz mérete megfeleljen a hatásból hasznot húzó egységnek (ebben a példában az egység egy személy - egy gazdálkodó vagy egy gazdálkodó családtag -). Bizonyos helyzetekben a helyettesítő értéket ésszerű feltételezések alapján módosítani lehet a helyi körülményekhez igazodóan. Ebben a példában a helyettesítő érték egy kognitív viselkedésterápiás (CBT) tanfolyam költsége, 765 EUR/fő/év. Ezt az értéket aztán megszorozzuk az eredményhatás mérőszámával, hogy megkapjuk az érdekeltek ezen csoportja számára az eredményből származó előnyök teljes értékét (ami ebben a példában évi 13 614 EUR). Az SROI-modell öt év alatt méri az előnyöket, ezért az egyszerű szorzás az időszak alatt összesen 68 070 EUR értéket eredményezne. A modell azonban egy másik módosítást is tartalmaz, amely a kimeneti juttatások hatásának várható csökkenéséhez kapcsolódik. Azt feltételezzük (a korábbi tapasztalatok alapján), hogy az ellátások évente átlagosan 10%-os ütemben csökkennek, ami 55 750 euróval alacsonyabb összértéket eredményez. Azt is tudjuk, hogy egy 5 éves időszak alatt a pénz értéke változni fog, ezért 3,5%-os diszkontrátát alkalmaztunk (az Egyesült Királyság Kincstárának iránymutatása alapján), ami 50 707 EUR összértéket eredményez a kimeneti juttatásokra.

Az SROI-modellen belül minden eredményt ugyanúgy kezelünk, azonban az érdekeltek típusa és száma, a hatás nagysága, valamint más módosító tényezők, mint például a holtteher, az attribúció és a lemorzsolódás mértéke eltérő lesz. Az értékelési oldalon minden eredménynek saját, egyedi és testre szabott pénzügyi helyettesítője lesz. Ezért minden eredményt külön-külön kell kezelni, majd az összes eredmény összértékét össze kell adni, hogy megkapjuk a társadalmi innovációval kapcsolatban azonosított előnyök összértékét.